

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Hur fri är barns fria lek i en förskola?

- Ur barnens och pedagogernas perspektiv

Namn:

Lisa Chan &
Rukiye Kucukköse

Program:

Förskolläraryrket

Uppsats/Examensarbete: 15 hp
Kurs: LÖXA1G
Nivå: Grundnivå
Termin/år: VT/2015
Handledare: Joakim Forsemalm
Examinator: Thomas Johansson
Kod: VT15-2920-026-LÖXA1G

Nyckelord: Fri lek, makt, hindra, begränsa, förskola, barn, pedagoger, barns inflytande

Abstrakt

Den fria leken är en problematik för förskolan, om barns fria lek ska vara fri från en vuxens styrning eller inte. Vårt examensarbete handlar om hur fri den fria leken är i en förskola utifrån vad några pedagoger ser på sin egen roll och vad några barn har för uppfattningar och upplevelser om den fria leken.

- Hur upplever och uppfattar barnen den fria leken?
- Hur ser pedagoger på sin roll i den fria leken?

I vår studie har vi valt att intervjua tre pedagoger och fyra barn på samma avdelning i en förskola. Vi använde oss av halvstrukturerade intervjuer, både med barnen och pedagogerna. Det är för att vi ska kunna få ta del av två olika perspektiv om den fria leken i förskolan. Vid intervjuerna har vi endast använt penna och anteckningsblock för att anteckna barnens och pedagogernas svar på våra intervjufrågor.

I resultatanalysen har vi använt begreppsrelation som makt och barn, modellmakt, barnperspektiv och barns perspektiv samt även tidigare forskning. I diskussionsavsnittet har vi diskuterat resultatet utifrån vår tidigare forskning, teorier och Förskolans Läroplan, Lpfö98.

De viktigaste resultat som vi har kommit fram till är att barns fria lek blir alltid hindrad och begränsad av pedagogerna. Barns fria lek är inte så fri som den låter, eftersom leken inte kan vara fri från vuxnas styrning. Det som vi även funnit i studien är att pedagogernas perspektiv i den fria leken krockar oftast med barns egna perspektiv, om vad som är rätt eller fel att leka i förskoleverksamheten.

Förord

Vi är två studenter som läser till förskollärare vid Göteborgs universitet. I det avslutade arbetet valde vi att fördjupa oss i hur fri är barns fria lek utifrån barnens och pedagogernas perspektiv. Anledningen till att vi valde detta ämne är för att vi båda är intresserade av den fria lekens betydelse samt den maktrelation som ofta speglar sig i mötet mellan barnen och pedagoger.

Ett varmt tack till pedagogerna och barnen som deltog i vår studie. Vi vill ge ett stort tack till vår handledare Joakim som tog sin tid att läsa igenom vårt examensarbete och hjälpte oss att komma vidare med arbetet, men även varit lyhörd för våra åsikter och förslag. Sist vill vi tacka våra familjer som stötte oss genom arbetets gång. Vi vill även ge ett stort tack till Lisas syster Jenni som tog tid att läsa igenom vårt examensarbete och gav förslag till oss om hur vi kunde förbättra och blir mer tydliga i texten.

Lisa Chan och Rukiye Kucukköse
Göteborg, 26/5-2015

Innehållsförteckning

1	INLEDNING	3
1.1	SYFTE OCH PROBLEMFÖRMULERING	5
1.2	FRÅGESTÄLLNINGAR	5
2	LITTERATURGENOMGÅNG	6
2.1	VAD ÄR LEK OCH FRI LEK	6
2.2	PEDAGOGERNAS ROLL I DEN FRIA LEKEN	6
2.3	BARN INFLYTANDE I DEN FRIA LEKEN	8
2.4	SAMMANFATTNING AV TIDIGARE FORSKNING	10
3	TEORETISK ANKNYTNING	11
3.1	MAKT OCH BARN	11
3.2	BARNPERSPEKTIV	12
3.3	BARN PERSPEKTIV.....	13
3.4	SAMMANFATTNING AV TEORIN	13
4	METOD OCH TILLVÄGAGÅNGSSÄTT	15
4.1	METODVAL OCH AVGRÄNSNING.....	15
4.2	GENOMFÖRANDE AV INTERVJUER MED PEDAGOGER OCH BARN	15
4.3	URVAL OCH UNDERSÖKNINGSGRUPP	17
4.4	BEARBETNING AV MATERIAL	18
4.5	ETISKA HÄNSYNSTAGANDEN	18
5	RESULTAT OCH ANALYS	19
5.1	PEDAGOGERNAS PERSPEKTIV PÅ BARN FRIA LEK	19
5.1.1	<i>Kort sammanfattning av intervjuerna med pedagogerna</i>	22
5.2	BARN PERSPEKTIV PÅ DEN FRIA LEKEN.....	22
5.2.1	<i>Kort sammanfattning av intervjuerna med barnen</i>	26
6	DISKUSSION	27
6.1	RESULTATDISKUSSION.....	27
6.1.1	<i>Barn mår bättre av att bli styrda</i>	27
6.1.2	<i>Olika grader av hindrande och ingripande i den fria leken</i>	28
6.1.3	<i>Det otillåtna omvandlas till tillåtande</i>	29
6.1.4	<i>Konsekvenser för förskolan</i>	30
7	SLUTDISKUSSION	32
7.1	FORTSATT FORSKNING	33
8	REFERENSLISTA	34
9	BILAGOR	38
9.1	BILAGA 1. BREVET TILL PEDAGOGERNA OCH FÖRÄLDRARNA	38
9.2	BILAGA 4. BILDSTÖD FÖR BARNEN.....	39

1 Inledning

Genom tiden har lek blivit allt viktigare i förskolan, eftersom inom förskolepedagogiken anses det att barn lär sig när de leker. Tanken är att i den fria leken ska barn utgå utifrån sina egna intressen, välja vad och vem de vill leka med och inte bli styrda av vuxna. Pramling Samuelsson och Sommer (2011) hävdar att vuxna i allmänhet tolkar lek ur ett barns perspektiv, vilket innebär att barnen får välja vad de vill leka med, hur de vill leka och tillsammans med vilka de vill leka det med.

Vi ifrågasätter om det verkligen går till så här i praktiken? Är den fria leken verkligen så fri som det låter? Vi har genom praktiken stött på barn som ofta blir begränsade i sina fria lekar av pedagoger. Vi menar att vuxna begränsar och hindrar barnen när de vuxna anser att något är förbjudet eller farligt för förskoleverksamheten och även för barnen. Exempel som vi har sett i praktiken, är att barnen inte får klättra högt på klätterställningen och inte slåss även om det är på låtsas.

Den fria leken har diskuterats genom åren, om den verkligen ska vara en fri lek för barnen, där de lämnas ensamma och får göra vad de vill. Klemetz (2015, april och maj) skriver i Filter bland annat om att, när barnen lämnas i fred i sina lekar kan det uppstå mobbning och maktutövningar bland barnen. Dessutom kan barnen inte ta egna beslut och bedöma risker som finns eller kan förekomma i lekar och därför ska barnen inte lämnas fria i sina lekar och en vuxen ska finnas i närheten.

Skolverket (2010) skriver dessutom att förskolan ska sträva efter att barnen utvecklar en förmåga till att handla efter demokratiska principer, genom att barnen får samarbeta med andra och är deltagande i beslutsfattande processer. Barnen ges inflytande genom att pedagoger gör det synligt för barnen att de kan vara med och bestämma i verksamheten. Pedagogernas roll och uppdrag är att stödja, uppmuntra och utmana barnen. Vi tolkar att pedagoger i vissa sammanhang behöver ingripa i barns fria lek, för att kunna stimulera och stödja barns lärande.

I Welén (2009) omnämns den tyske Friedrich Fröbel (1782- 1852) att leken har en stor betydelse för barns lärande, att genom lekens väg bygger barnen nya kunskaper. I Frøbels verksamhet fanns det planerade material som han kallade för lekgåvor. Leggåvorna innehöll, till exempel geometriska material och sömnadsarbeten. I den fria leken fick barnen välja vad de vill leka med utifrån de planerade materialen. De vuxna skulle vara närvarande och hålla utkik över barnen utan att styra och bestämma över deras lek (Welén, 2009).

Welén (2009) skriver att det industriella samhället började i mitten av 1800-talet, vilket betyder att lönarbetet var mer dominerande och leken var inte lika dominerande som på Frøbels tid, eftersom människorna behövde försörja sina familjer. Under den perioden var arbetsdagarna långa, hårda, och arbetarna hade låga löner. I tidig ålder fick barnen följa med sina föräldrar och hjälpa till med försörjningen. Barnen tillbringade för det mesta av tiden i fabriker och jordbruket. Leken som hade en stor betydelse började glömmas bort och det ansågs som en onyttig sysselsättning enligt de vuxna.

Mitten av 1900-talet och framåt slutade barnen att arbeta i fabriker och i jordbruket, och barndomen trädde fram. Barnen började leka mer och lekarna var mer anpassade utifrån barns

intresse. Under den tiden började de vuxna leka mer med barnen och tog hänsyn till barnens eget intresse till lek (Welèn, 2009).

Under 1970-talet åkte geografiforskaren Roger Hart till delstaten Vermont i USA och undersökte var barnen lekte oftast. Forskaren såg att barnen hade hemliga platser för sina lekar. De lekte även i leran och i skogsdunge. Vuxna kom aldrig in i barns lekar och de var inte i närheten av barnen när de lekte (Klemetz, 2015, april och maj). Lekforskaren Birgitta Knutsdotter på 1970-talet följde med sina studenter ut på praktiken för att kunna se hur barnen lekte. När Knutsdotter och studenterna var på praktiken verkade det som att barnen inte lekte, utan störde varandra och sprang runt i stället. Socialstyrelsen kom in under 1980-talet och ingrep i barns verksamheter. Barnen ska inte bara springa runt, utan de ska också ha lektioner, där barnen kan lugna ner sig och lära sig. Detta ledde till att det blev mindre lek för barnen (Klemetz, 2015, april och maj).

Under år 2004 åkte forskaren Roger Hart tillbaka till delstaten Vermont för att undersöka var barnen lekte i dag. Hart upptäckte att barnen inte rörde sig i samma utsträckning som en gång i tiden som tidigare nämnt. Barnen vågade knappast röra sig på sin egen hand utan vuxnas hjälp. Förr vågade barnen göra mer saker på egen hand jämfört med barnen i dagens samhälle. Barns verksamheter började pedagogiseras och vuxna tog mer plats i barns egna lekar (Klemetz, 2015, april och maj). Under de senaste åren inom pedagogiken började det talas om att lek och lärande är viktigt för barns utveckling. Pramling Samuelsson och Asplund Carlsson (2003) poängterar att genom historien till i dag, har leken varit en självklar del i barns liv i förskolan. Sedan begreppet lärande kom in, har det börjat talas om att lek är som en del av lärandet, där barnen lär sig när de leker. Lek och lärandet har olika ursprung. Lek har av ett traditionellt sätt karaktäriserats som lustfylld, fri, spontant, engagerad och socialt. Lekens process är viktigare än målet, där den slutliga produkten avgör vad barnet har lärt sig utav leken. För lärandet har det i traditionen varit produkten (målet) som bevisar om barnet har uppnått en viss kunskap. I dag präglas inte detta synsätt i förskolorna och det speglas inte i förskolans Läroplan. Pramling Samuelsson och Asplund Carlsson (2003) hävdar att process och produkt byts ut mot akt och objekt. När barnet fokuserar sig och riktar sig mot något i omvärlden finns det ett objekt i akten för barnet och därför kan objekten och akten inte skiljas åt. Ett exempel är när ett barn bygger upp en affär och sedan handlar i denna affär.

Från 1800-talet till början av 1900-talet var barnen begränsade i sina fria lekar, på grund av att barnen används som arbetsresurser i samhället. I dag begränsas barns lek i stället av pedagogerna, även om de inte används som arbetsresurser längre. Verksamheten pedagogiseras, där de vuxna ska vara fysiskt närvarande, det vill säga att vuxna tar mer ansvar för att skydda barnen från risker och olyckor som kan uppstå i deras egna lekar.

Om barn ska begränsas i sin fria lek, varför kallar vi den fri i så fall?

1.1 Syfte och problemformulering

Syfte med detta examensarbete är att undersöka hur fria barns fria lek är ur barnens och pedagogernas perspektiv.

1.2 Frågeställningar

- Hur upplever och uppfattar barnen den fria leken?
- Hur ser pedagoger på sin roll i den fria leken?

2 Litteraturgenomgång

I detta avsnitt beskrivs förskolläraernas roll och barnets inflytande i den fria leken, men även olika forskningsperspektiv på lek tas upp.

2.1 Vad är lek och fri lek

Barns fria lek innebär att den är frivillig och inte en styrd lekaktivitet. I den fria leken får barnen välja vad de vill leka med utifrån sina önskningar och vilja, utan att en vuxen blandar sig in. På detta sätt har barnen rätt att välja när de vill gå in och gå ut ur leken (Lillemyr, 2002). Barnet får möjligheten att leka på låtsas i den fria leken och ta kontroll och ansvar för sin egen lek (Gärdenfors, 2009; Lillemyr, 2002). I den fria leken börjar barnen oftast sätta igång sina låtsaslekar, utan att vänta på vuxnas initiativ. På så sätt tar varje barn kontroll över sin lek och väljer att bli självständiga i sina val av lekar (Knutsdotter Olofsson, 2009).

När det är en frivillig lek och en låtsaslek för barnen, vågar de oftast göra mera i sina egna lekar som de annars inte skulle vågat eller fått göra i den verkliga världen (Knutsdotter Olofsson, 2009). I den frivilliga leken får barnen möjlighet att bearbeta och hantera sina känslor och erfarenheter mer än i verkligheten (Knutsdotter Olofsson, 1987).

Genom den fria leken får barnen möjligheten att pröva och testa olika människobeteende och förhållningssätt, utan att barnen behöver tänka att det är farligt för samhället. Barn testar i leken, till exempel att slåss men på låtsas och prövar de sociala gränserna som finns i samhället. Barnen behöver inte bli rädda för att bli bestraffade för sitt beteende som annars kan vara allvarligt i den verkliga världen (Bruner, 1972). Knutsdotter Olofsson (1987) skriver att barnen i sina lekar kan omvandla de olika villkoren som finns i verkligheten till något som de vill ha i sina lekar. Ett exempel är att barn i sin lek kan omvandla stolen till en häst utifrån sin fantasi.

Rubin (1980) i sin undersökning hävdar han att den fria leken påverkas inte endast av pedagogernas inblandningar i leken, den kan också påverkas och förändras av miljöns utformning. Knutsdotter Olofsson (1987) tar upp ett exempel om barns konstruktionslek. När barnen bygger upp ett slott av klossar, är det byggandet som ligger i fokus. När denna lek blir ointressant för barnen, rasar de ner byggen och bygger något nytt med klossarna. Detta betyder att barns byggande och lek styrs av barns inre lust och inte av pedagogers prestation.

Knutsdotter Olofsson (1987) och Skard (1972) berättar att när en vuxen sätter in ett barn i en lekaktivitet begränsar det vuxne barnets fria lek och det blir ingen fri lek för barnet längre. I stället omvandlas den fria leken till en styrd lek, som styrs av en vuxen och inte av barnet. När pedagoger i stället sysselsätter barnen i en lek, kan den förvandlas till barns egen lek, det vill säga att barnen utvecklar leken vidare med sina egna villkor och intresse. Skard (1972) menar vidare att när de vuxna anser att det barnet leker är spännande, respekterar de barns egen lek och får en förståelse för barns glädje.

2.2 Pedagogernas roll i den fria leken

Förr i samhället hade vuxna ett synsätt på barn, att barn var en liten vuxen som inte ännu kommit in i vuxenlivet. Genom tiden har vuxnas syn på barn förändrats i samhället. Detta

tydliggörs genom tre faser som funnits i den historiska utvecklingen som ges av Oftedal Telhaug (citerad i Arnér & Tellgren, 2006). I sin studie skriver Arnér och Tellgren (2006) att den första fasen handlade om att barndomen inte hade något eget värde i samhället och vuxna förberedde i stället barnen inför vuxenlivet. Inom fas två utvecklades den moderna barn- och ungdomspsykologiska forskningen. Forskningen handlade om och syftade till att vuxna skulle kartlägga barns utveckling och fostran, vilket de skulle få kontrollen över barnets uppfostran och utvecklingen till vuxenlivet. Den tredje fasen uppstod under 90-talet och handlade om att vuxna ser barn som individer och vuxna börjar forma verksamheten efter barns behov.

Knutsdotter Olofsson (2009) menar att den fria leken inte är så fri som det låter, på grund av att vuxna oftast väljer att involvera sig i barns egna lekar. På Frøbels tid, från slutet av 1700-talet till mitten av 1800-talet handlade den fria leken om att vuxna inte skulle blanda sig i och dominera barns lekaktiviteter. Dock var vuxna viktiga och betydelsefulla för barns utveckling. De vuxna skulle organisera och planera aktiviteterna för barnen, men inte välja åt dem. Under de senare åren har det sociala samspelet haft en central roll i barns utveckling och lärande. Barnen utvecklar sin sociala kompetens och sociala relationer, genom att delta och samarbeta med andra barn och vuxna i leken (Lillemyr, 2013).

Knutsdotter Olofsson (1987) skriver att en orsak till att pedagoger drar sig undan från barns lek är att de vuxna inte vill inta ett auktoritativt förhållningssätt, det vill säga att det blir en vuxenstyrd verksamhet. Den vuxenstyrda pedagogiken i verksamheten innebar att pedagoger bara accepterade och godkände ett visst sätt som barnen fick leka utifrån.

Både Knutsdotter Olofsson (2009) och Pramling Samuelsson och Sheridan (2006) framhäver att alla barn inte kan leka och det finns barn som behöver stöd i sina lekar. För att barnen ska kunna få sina behov tillgodosedda och tillfredsställda, är det pedagogernas uppdrag att hjälpa barnen. Knutsdotter Olofsson (2009) betonar att barnen behöver stöd och trygghet från vuxna i den fria leken. De vuxna ska inte styra barns lek utan ska ses som en stödjande pedagog och låta barnen utveckla vad de har tänkt i sina lekar. Pedagoger ska även lära barn som har svårt att leka, hur en lek kan påbörjas samt lära de olika leksignalerna, lekreglerna och lekkodarna som finns.

Knutsdotter Olofsson (1987) hänvisar att när pedagoger är med barnen i låtsaslekarna, kan vuxna bli barnens lekkamrater. För att de vuxna ska vara en bra lekkamrat behöver de vara lekglada och lyhörda för barnen. Knutsdotter Olofsson (2009) menar också att pedagogen ska ge en god tid till barnen att utveckla sina lekar. När barns lek håller på att utvecklas ska den inte störas av andra människor i omgivningen. Pedagoger som är med i barns lek ska inte störa dem genom att gå in och ut ur den, för att det kan hämma leken.

Winnicott (1981) hävdar att i leken behöver barnet tillit, självkänsla och tillåtelse för det barnet gör, för att leken ska bli rolig och acceptabelt. Vuxna ska fördelaktigt befinna sig i närheten av barnen de ansvarar för. Detta innebär inte att de måste eller ska vara med i deras lek. Däremot om vuxna inte är med i barns egen lek, hänvisar Knutsdotter Olofsson (1991) i sin undersökning att detta kan leda till att barnen inte blir stimulerade i sina lekar och det blir inte mycket lek för dem i verksamheten. Även om det finns tillräcklig lockande miljöer och material i närheten.

I sin undersökning påstår Tamburrini (1982) att leken utvecklas när vuxna samspekar med barnen utifrån barns egen vilja och initiativ. När vuxna inte deltar i barns lek och lämnar dem själva i lekarna leder detta till att den blir kortvarig och barnen utnyttjar inte vissa material i

sina lekar. Det visar sig även att när vuxna deltar i barns lek underlättar det för barnen i vissa sammanhang och de hjälper till att utveckla barns lek. Jorup (1979) i sin forskning skriver att leken var alltid kortvarig när vuxna inte deltog i barns lek. Detta beror på att vuxna inte hade tid att leka med barnen och det blev endast bara korta kontakter med dem såsom att ge råd, uppmuntra och ge förmaningar. Vuxna som inte leker med barnen gör att barnen inte kan ta del av vuxnas erfarenheter och lära känna den vuxenvärlden.

Knutsdotter Olofsson (1996) har gjort ett projekt kring lek och skapande på ett daghem söder om Stockholm. Knutsdotter Olofsson nämner att i den fria leken är det fördelaktigt om pedagoger har i åtanke att det ska finnas ostörd tid. Eftersom på daghemmet är det ofta olika rutiner som förekommer såsom utevistelse, vila och planerade aktiviteter. Barn och pedagoger som inte är inblandade i andra barns lek ska därför inte störa. Det är viktigt att barnen får chansen att utveckla sin lek när det är lugnt och ostört samt att de själva får avgöra när den ska avslutas. När vuxna vill delta i barns lek ska de utgå från barns egna villkor i leken. Barns lek är ett privat område, men pedagoger ska stödja genom att hålla reda på de sociala lekreglerna. Det kan även räcka med att pedagogen finns i närheten och låta barnen känna sig trygga. Tamburrini (1982) påpekar därmed att om de vuxna inte tar hänsyn till barns villkor och intresse för sina lekar, hämmar de barns lek.

När det gäller pedagogernas förhållningssätt att inblanda sig i barns lekar, diskuterar lekteoretikern Brian Sutton-Smith (1994) i sin undersökning om dilemmat av olika former av vuxnas inblandningar som sker i barns lek. Det finns olika sätt som vuxna kan inblanda sig i barnens lekar. Utifrån detta diskuterar Lillemyr (2013) bland annat om att vuxna ingriper när barnens aggression företräder i leken och när de vuxna vill öva det sociala samspelet i leken med barnen. Sutton-Smith (1994) skriver även att genom intensiva observationer på vuxnas inblandningar i barnens lekar, visade det sig att pedagogernas inblandning är positiva. Pedagogerna stödjer de nya inskolade barnen att samspela och leka med andra barn och stoppar barn som är aggressiva mot varandra i lekarna.

2.3 Barns inflytande i den fria leken

Pramling Samuelsson (2011) skriver i sin studie att det har skett förändringar om vuxnas syn på barns delaktighet och inflytande. Perspektivet på dagens förskolas läroplan har förändrats, där det tidigare pratade om demokrati som ett samarbete, men i dag inkluderar man även barns inflytande i vardagen. Dagens syn på demokrati innebär att varje människa får möjlighet till att vara delaktig, men även ett innehåll som samhällets människor ska vara medvetna om.

Sommer och Pramling Samuelsson (2011) skriver att barns delaktighet och inflytande innebär att den vuxne tar hänsyn till barns perspektiv. Genom att ta hänsyn till barns perspektiv innebär det att barnen ska få utrymme att uttrycka sina tankar och åsikter samt kunna påverka sin situation. Johansson (2011) menar i sin studie att genom att låta barnen få vara med och bestämma i verksamheten, ges barnen möjlighet till delaktighet och inflytande.

Barns inflytande handlar mest om vad barnen får och kan vara med att påverka det som de vuxna alltid har bestämt. Barnen har inte en riktig förståelse för om vad de kan ha för inflytande i sina vardagar (Arnér och Tellgren, 2006). För att barnen ska få inflytande i verksamheten, ska deras åsikter och tankar respekteras av de vuxna. Barnen ska kunna få delta och medverka tillsammans med pedagoger i de beslutfattande processerna menar

Doverborg och Pramling Samuelsson (citerad i Pramling Samuelsson & Sheridan, 2006). I sin studie använder Arnér och Tellgren (2006) ordet bestämma i stället för makt, vilket barnen har mer förståelse av och använder ofta det ordet. När Arnér och Tellgren gör intervjuer med barnen, om vem som får bestämma, är det många barn som påstår att det är vuxna som bestämmer. Det verkar som att barnen inte har reflekterat över varför vuxna bestämmer. Utifrån deras samtal med barnen ser de en tydlig skillnad mellan barn som får bestämma och de som tycker att de aldrig får bestämma. Barnen som aldrig får bestämma får en förutfattad mening om att de inte ska bestämma, medan de andra barnen som anser att de kan bestämma, får inte det av vuxna. Den som har den naturliga makten är de vuxna och i vissa situationer samtycker barnen detta (Arnér & Tellgren, 2006). Svenning (2011) påstår att det inte är endast vuxnas åsikter som gäller utan de vuxna behöver lyssna på barns idéer. Vuxna har ofta ansvaret att bedöma hur mycket barnen får vara med och bestämma, det vill säga hur mycket av barns inflytande får utrymmas i det slutliga beslutet.

Arnér och Tellgren (2006) skriver att i deras samtal med barn, när de pratar om vad de själva får bestämma, är det många barn som inte kan svara på det. Barnen tror att de har möjligheter till att bestämma, men det är de vuxna som sätter gränserna om vad barnen får respektive inte får göra. Barnen är medvetna om att de kan bestämma över vissa saker i verksamheten, men under vissa undantag. Det är de vuxna som avgör när det är lämpligt. Det är alltid ett hinder när barnen ska få inflytande över något. Vuxna vet, kan mer och har mer kunskaper än barnen, vilket gör att de vuxna har makten att bestämma om vad som är bra för barnen. De vuxna har oftast idéer om att barn behöver regler, styrs och fostras samt få vägledning från en vuxen i samhället. Arnér och Tellgren (2006) menar att barn är ovana vid att få sina röster hörda, detta leder till att barns inflytande blir begränsad i verksamheten. Ibland handlar det om att vuxna ska lyssna på vad barn har för idéer än vad de vuxna anser måste göras. Svenning (2011) poängterar att barnen är oftast inte medvetna om att de kan påverka verksamheten med egna förslag och bidrag och när barnen inte vet om detta händer det att de låter vuxna dominera över dem.

Arnér och Tellgren (2006) skriver att när barnen fick berätta hur de upplevde när de blev hindrade av de vuxna i leken, fick de svar av barnen att de blir alltid avbrutna och störda. Det verkar vara vanligt att barnen oftast blir avbrutna i leken, för att de vuxna anser att det finns andra viktigare saker att göra. Barnen i deras samtal uttryckte att de aldrig hinner göra saker, till exempel när barnen önskar att måla får de inte göra det på grund av att de måste gå ut och leka i stället. Barnen uttryckte även att de aldrig får leka sina roliga lekar för det kommer alltid en vuxen in och avbryter. Ett exempel är att barnen berättade att de gillar jagalekar, men det får de inte göra inomhus av de vuxna. Detta betyder att barnen blir avbrutna av de vuxna i sina lekar och inspirationen i leken försvinner. Samtidigt handlar det mycket om att i förskolan finns det många regler när en vuxen finns i närheten. Det leder till att de vuxna styr barns fria lek. Arnér och Tellgren (2006) betonar att om de vuxna inte har en förståelse för barns lekvärld kan risken vara att de vuxna ingriper i barns lek för att rätta till barns agerande eller lugna ner barnen. Det kan även hända att när en vuxens uppfattning om att alla barn får vara med och leka kan hända att de tvingar in barn i en lek, utan att ta hänsyn till andra barn i leken och det barnet som blir tvingad.

I sin forskning skriver Karlsson (2009) om att för att vuxna och barn ska kunna ha en jämlik demokrati i verksamheten behövs interaktion mellan dem, där de tillsammans ger förslag och respons. Barns delaktighet i verksamheten ger möjligheter för barnen att vara med och påverka sin situation. För att barnen ska kunna påverka och medverka i verksamheten behöver barnen hjälp av vuxna för att få information om hur de kan påverka och komma med bidrag.

Det är viktigt att pedagogerna förmedlar till barnen att de också kan medverka i verksamheten.

2.4 Sammanfattning av tidigare forskning

Olika forskare har olika synpunkter kring den fria lekens betydelse. Det är skillnad mellan pedagogernas roll och barns inflytande i den fria leken. Det ena handlar om pedagogernas roll och deras förhållningssätt till barns fria lek, och det andra är om barnen ges inflytande i den fria leken. Dock finns det en relation mellan pedagogernas roll och barns inflytande, eftersom pedagogernas roll och förhållningssätt speglar om barnen får inflytande i den fria leken. Vår studie bygger på barns och pedagogers upplevelser och uppfattningar om den fria leken, och detta är vår utgångspunkt till att undersöka hur fri är barns fria lek egentligen.

3 Teoretisk anknytning

I detta avsnitt ska begreppsrelation makt och barn redogöras. Begreppsrelationen ska ge en inblick i vad makt innebär och hur detta kan påverka barnen och deras inflytande i verksamheten och i den fria leken. Barnperspektiv och barns perspektiv används i vår studie, för att dessa två perspektiv förekommer ofta i förskoleverksamheten när det gäller om vad som är bäst för barnen och verksamheten.

3.1 Makt och barn

Ordet makt betyder att ha förmåga och äga styrka. Makt som egenskap kan innebära att en individ har antingen mer eller mindre makt i en situation (Petersson, 1987). Börjesson och Rehn (2009) berättar att makt är något som händer mellan människorna, ansikte mot ansikte och även när det inte finns en direkt påverkan.

Makt är ett mångtydigt begrepp och detta kan vara svårt att definiera, eftersom det finns många olika sätt att förstå makt. Lukes (2008) betonar att makt har olika betydelser i olika sammanhang. Begreppet makt är ofta ett begrepp som utövas och inte som en egenskap man har. Börjesson och Rehn (2009) hävdar däremot att det pratas mycket om att makt är som en egenskap, något som är bundet till och sitter ihop med en viss person. Makt kan innebära att en viss person kan ha makt över den andra personen, vilket kan leda till att den andra personen kan bli tvingad till att göra något som hen inte vill.

Börjesson och Rehn (2009) påpekar att makt även kan handla om att den som innehar makten, använder den för att hindra att någon annan gör sig illa. I denna situation är inte makten lika förtryckande som att ha makten att bestämma över vad någon ska göra eller ändra någons tänkande genom att tvinga dem med sin makt. I detta fall om vi kopplar detta till barns fria lek kan det innebära att pedagogerna hindrar barns egen lek för att de kan skada sig själva eller andra barn.

De som ofta bestämmer barns uppväxt i samhället är majoriteten vuxna. De vuxna dominerar mycket i samhället, på grund av deras auktoritativa inställning som är baserad på deras kunskaper och erfarenheter, men också deras fysiska storlek. Om samhället bara tar hänsyn till vuxnas auktoritativa inställning, makt och deras mångåriga erfarenheter gentemot barn, leder detta till att barns inflytande begränsas i samhället (Arnér & Tellgren, 2006).

Både Näsman (1995) och Arnér och Tellgren (2006) hävdar att barnen betraktas som inte vuxna än och ses som en individ utan eget värde och beskriver det som **Not-yets**. Arnér och Tellgren (2006) framhåller att barns uppväxt och barndom bestäms alltid av vuxna och deras syn på vad som är en bra uppväxt och uppfostring för barnen, snarare än vad barnen själva tycker om sin uppväxt, barndom och uppfostran. Det har präglats och präglas fortfarande i barns verksamheter om vad som är bäst för barnen enligt vuxna.

Arnér och Tellgren (2006) beskriver att vuxna fortfarande förbiser barns tillvaro, det vill säga barnens egna synsätt gällande levnadsätt och levnadsvillkor. Den blir ointressant och ifrågasatt av vuxna, för att vuxna ser på barn inte som en vuxen än. Det betyder att barn inte är tillräckligt mogna, har erfarenheter och kunskaper och förmåga att göra ett omdöme om sin situation. När barn berättar sina berättelser för en vuxen, ser vuxna det som ett sätt för barnen att förklara något utan att vuxna ser de som medmänniskor med sina egna behov i samhället.

Vuxna ser även barn som irrelevanta och ointressanta individer, där barnen strävar och styr sin lust om att få sina behov tillfredsställda, till skillnad från en vuxen.

George Herbert Mead tar upp om perspektivtagning, vilket Bråten (1989) utvecklade det till modellmakt. Modellmakt innebär att två personer samtalar med varandra, där den ena individen tar den andres perspektiv. Den ena individen kan bli påverkad, genom att den andres perspektiv dominerar, vilket betyder att det är det perspektivet som gäller. Även om den ena individen inte vill inta den andres perspektiv leder det ändå till att den andres perspektiv dominerar, eftersom det är den andre som har makten i den situationen. Arnér och Tellgren (2006) menar också att barnen kännetecknas som underordning i relation till vuxna, vilket betyder också att det jämlika samtalet mellan vuxna och barnen begränsas. Vuxnas perspektiv dominerar barns perspektiv i samhället och det innebär att det är oftast de vuxna som tar till sig modellmakten. Även om en pedagog försöker förmedla sina kunskaper till barnen med hänsyn till barns perspektiv, följer barnen ändå vuxnas perspektiv och anser att deras uppfattningar och perspektiv är viktigaste. Vuxna blir då en slags förebild för barnen. Dessa förebilder kan både vara positiva och negativa, för att det kan skapa antingen en trygghet eller en otrygghet hos barnen (Arnér & Tellgren, 2006). I detta fall handlar det om barns fria lek, där vuxnas perspektiv dominerar över barns perspektiv och barnen lyssnar endast på pedagogernas tillsägelser utan att kunna synliggöra sitt eget perspektiv.

3.2 Barnperspektiv

Sommer och Pramling Samuelsson (2011) skriver att ordet perspektiv betyder att se på och att undersöka. Därför kan barnperspektiv i princip definieras som att ha en särskild syn på barn, men kan även betyda ett sätt att se på barn. Termen barnperspektiv används mest inom sociologin och barnrelaterade yrken. Arnér och Tellgren (2006) betonar att definitionen på barnperspektiv inte bara har en definition utan det kan tolkas på olika sätt. Sommer och Pramling Samuelsson (2011) tar upp bland annat den vardagliga definitionen på barnperspektiv och den vetenskapliga och professionella definitionen. Den vardagliga definitionen innebär att så länge det handlar om barnet kan vilken syn som helst om barn uppfattas och betraktas som ett barnperspektiv. Därför ger denna definition som baserar på ett vardagligt språk inte någon stor nytta i en vetenskaplig diskussion om barn. Det vetenskapliga och professionella barnperspektiv kan definieras som att vuxna försöker förstå barns uppfattningar, erfarenheter samt deras handlingar i världen. Barnperspektivet skapas av de vuxna, där de medvetet försöker eftersträva och så realistisk som möjligt omskapa barns perspektiv. Även om vuxna försöker närma sig barns erfarenhetsvärld så mycket som möjligt, är det fortfarande omöjligt att förstå barns perspektiv och därför kommer barnperspektiv alltid att vara en objektifiering av barn (Sommer & Pramling Samuelsson, 2011). En individ har med sig sina egna kunskaper, upplevelser och erfarenheter när de ska tolka andras handlingar, det vill säga att man utgår ifrån sitt eget perspektiv än att se utifrån andras perspektiv. Vuxnas bemötande och interaktion med barnen görs genom att använda sitt barnperspektiv (Svenning, 2011).

Enligt Arnér och Tellgren (2006) kan barnperspektiv innebära hur de vuxna ser på barnet, men även att de vuxna har barnet i åtanke. Utifrån termen barnperspektiv kan vi uppfatta att det handlar om hur vuxna ser på barnens situation. Det betyder att de vuxna försöker se en situation från barns synvinkel och utifrån det få en förståelse och bestämma vad som är bäst för barnet. Johansson (2011) framhåller att vuxna bestämmer över barnen, för att vuxna vet bättre och har mer erfarenheter. Barnperspektivet uppstår när de vuxna lyssnar på barnen och utifrån det skaffa en egen uppfattning om barnen. Hammarberg (1992) skriver att när det

gäller om barnets bästa kan det förklaras i två olika sätt. Det första är att barn ska ha lika värde som vuxna, och det andra är att vuxna ser barn som sårbara individer som behöver stöd från dem.

Sommer och Pramling Samuelsson (2011) hävdar att vuxna inte har tillgång till barns värld, men genom att observera och tolka barns handlingar vid interaktion kan de vuxna börja utveckla en förståelse för hur barn uppfattar sin värld. Däremot är det svårt att verkligen se eller förstå hur barnen känner sig. När ett spädbarn ler måste det inte alltid betyda att barnet är glad, utan det kan finnas olika anledningar kring det.

3.3 Barns perspektiv

Barns perspektiv innebär att det är barns egna erfarenheter, uppfattningar och åsikter av sin egen livsvärld och sina egna handlingar och därför ska inte dessa tolkas av vuxna. Arnér och Tellgren (2006) skriver att det handlar om att kunna se det utifrån barns perspektiv och se med barns ögon. Ur detta perspektiv ligger fokuset på barnet som subjekt i sin egen värld, det vill säga att de vuxna tar hänsyn till barnet och ser barnet som en medmänniska med egna åsikter (Svenning, 2011; Pramling Samuelsson & Sommer, 2011).

Pramling Samuelsson (2011) framhåller att när det är barns upplevelser som ligger i fokus är det viktigt att de vuxna ser det som barns eget perspektiv. Om pedagogen inte förstår eller försöker att förstå barns perspektiv är det svårt att fortsätta med barns lärandeprocess. Det är en nackdel för de vuxna att de tror sig veta hur barnen tänker. Det finns en skillnad om att ha en ungefär idé om vad barnen tänker jämfört med att fullt ut förstå vad barnen tänker. Därför är det viktigt att pedagogerna har ett barns perspektiv, där de ställer öppna frågor som ger möjlighet för barnen att uttrycka sig. Det är genom detta sätt som pedagogen kan förstå barns perspektiv.

Skillnaden mellan barnperspektiv och barns perspektiv blir mycket tydligt. En vuxen ska se utifrån ett barns perspektiv och detta görs igenom att samtala med barnen och verkligen lyssna på vad de säger. Det är samtalet med barnen som ger möjligheten till vuxna att förstå barns perspektiv (Svenning, 2011; Arnér & Tellgren 2006). Vi kan däremot inte helt förstå barns perspektiv, men genom samtal med barnen kan det ge möjlighet till att närma ett barns perspektiv (Arnér och Tellgren 2006). Johansson (2003) skriver att för att vuxna ska kunna närma sig barns perspektiv ska de inte värdera barns agerande och beteende utan tolka och förstå barnen i den situationen som de befinner sig i.

3.4 Sammanfattning av teorin

I den teoretiska anknytningen beskrivs ett makt- begrepp, hur makten kan påverka barns inflytande i den fria leken. Makten är ett begrepp som är svårt att definiera, som ovan beskrevs. Makt kan vara både negativt och positivt beroende på sammanhang, synvinkeln och perspektiv. Fördelen med makten för pedagoger är att kunna använda och bevisa vem som tar det sista ordet i verksamheten, till exempel att förskolebarnen inte hamnar i faror. En nackdel är att vuxna lutar på sina egna erfarenheter och kunskaper och inte på barnens, vilket leder till att det blir de vuxna som har makten i verksamheten. Både pedagoger och barn kan utöva makt, genom att de vuxna intar ett barns perspektiv kan de ge makten till barnen i vissa situationer.

Barnperspektiv och barns perspektiv är de perspektiv som diskuteras ofta i verksamheten. För en vuxen är det svårt att se utifrån barns egna ögon om hur de ser på sin värld. På så sätt har vuxna ett barnperspektiv och utgår ifrån sitt eget tänkande och uppfattningar om barn. Det händer att barnens uppfattningar och perspektiv krockar med de vuxnas. Det är förstås inte omöjligt för de vuxna att inta ett barns perspektiv och samtidigt ha ett barnperspektiv, på så sätt ger det ett tolkningsföreträde för att skapa mer jämlika sammanhang. De vuxna intar då ett barns perspektiv men samtidigt behöver de behålla sitt eget perspektiv för att kunna tolka barnen och ge det bästa till barnen.

4 Metod och tillvägagångssätt

4.1 Metodval och avgränsning

För att kunna svara på våra forskningsfrågor, valde vi den kvalitativa ansatsen som metod för vår undersökning. Stukát (2011) skriver att den kvalitativa metoden inte syftar till att förklara eller generalisera resultatet som man har fått in utan forskaren ska tolka och förstå insamlad data, det vill säga resultatet. Kvalitativ forskning redovisar inte resultaten med statistik eller numeriska värden som kvantitativ forskning gör. I kvalitativ forskning däremot, skriver Stukát (2011) att både semistrukturerade observationer och intervjuer kan användas. Intervjuer kan vara av både öppen och sluten art.

Syftet med vår studie är att undersöka och forska kring om hur fria leken är i förskolan. Våra forskningsfrågor är att ta reda på pedagogernas och barnens synpunkter och uppfattningar om den fria leken i förskolan. Eriksson Barajas, Forsberg och Wengström (2013) och Kvale och Brinkmann (2009) hävdar att genom att använda intervjun som forskningsmetod träffar forskaren och undersökningspersonerna varandra fysiskt och samtalar ansikte mot ansikte eller via telefon och skrift. Syftet med intervjun är att undersökningspersonerna kan uttrycka och berätta med sina egna ord om sina upplevelser och uppfattningar.

En anledning till att vi inte valde observation som metod är för att det är svårt att förstå barns och pedagogernas upplevelser, uppfattningar och åsikter för den fria leken när vi observerar. Stukát (2011) skriver att forskaren inte bara vill veta om vad undersökningspersonerna säger om vad de gör, utan observationer används för att ta reda på vad människor egentligen gör. Vår studie går ut på att undersöka den fria leken utifrån pedagogernas och barnens perspektiv med hjälp av intervjumetoden.

4.2 Genomförande av intervjuer med pedagoger och barn

Vi tog kontakt med en förskola inom vår kommun, och ringde en avdelning och frågade om vi kunde intervju pedagogerna och barnen. En av oss hade vikarierat på den förskolan tidigare, men inte just på den avdelningen och därför valde vi att undersöka den avdelningen. Pedagogerna begärde att vi skulle komma med ett brev, där vi beskriver vem vi är och vad examensarbetets syfte är. Vi lämnade brevet och tillståndspappren till pedagogerna för att vidarebefordra till föräldrarna.

Vid intervjuer med pedagogerna och barnen valde vi halvstrukturerad intervjuer, och Stukát (2011) och Eriksson Barajas et al. (2013) menar att strukturen för intervjun är friare med öppna frågor, där pedagogerna och barnen kan bestämma när de vill svara och inte blir utpekade till att svara efter en viss ordning eller sätt. Detta ger en möjlighet för pedagogerna att bygga på varandras svar. Vid intervjuer med barnen såg vi till att alla barn fick komma till tals. Doverborg och Pramling Samuelsson (2012) hävdar att det är viktigt att intervjuaren gör frågorna begripligt för barnen. Ja och nej frågor ska undvikas, eftersom dessa svar inte ger någon information om hur barnen tänker.

Intervjuer med pedagogerna och barnen skedde olika dagar. Pedagogernas intervju skedde en torsdagseftermiddag på deras avdelning när alla barn hade gått hem. Tillsammans med alla tre pedagoger satt vi i soffor mittemot varandra, för att kunna se varandra. Stukát (2011) betonar att intervjuer ska ske på ett ställe där det är ostört, vilket ger trygghet för oss och undersökningspersonerna.

Pedagogerna svarade intervjufrågorna tillsammans, men de kom även med egna synpunkter. Under tiden vi intervjuade pedagogerna var det en av oss som huvudsakligen pratade med pedagogerna och den andra antecknade noggrant vad pedagogerna sade. Intervjun varade i ungefär fyrtiofem minuter.

Dagen innan vi intervjuade barnen, bestämde vi oss att besöka förskolan för att lära känna barngruppen. Om barnen inte kände sig trygga med oss, anser vi att det hade kunnat bli svårt att intervju dem samt kunna ta del av deras synpunkter och åsikter. Intervjuer med barnen skedde på en onsdagsförmiddag när andra barn på avdelningen hade andra aktiviteter att göra. När vi intervjuade barnen så bytte vi roller, där den som antecknade innan fick ta hand om intervjun och vice versa. Penna och papper använde vi för att anteckna barnens svar på våra intervjufrågor. Innan vi intervjuade barnen tog vi tid och ritade olika gubbar med olika ansiktsuttryck (Se bilaga 4) som ett bildstöd för barnen när de vill uttrycka sina känslor. Vi satt på en soffa tillsammans med barnen. Intervjun började med att vi presenterade oss och barnen fick också presentera sig, så att de kunde känna sig mindre nervösa när de pratade med oss. När vi samtalade med barnen, lade vi fram bilderna som vi ritade som ett stöd för barnen. Efter att ha suttit ungefär åtta minuter på soffan kände vi att barnen var i behov av att leka, då de uttryckte detta flera gånger. Därefter tog vi våra resterande frågor med barnen när de satt och lekte. Vi var medvetna om att barnen inte kunde sitta så länge och därför var vi förberedda att ändra strukturen när som helst. Intervjun varade i ungefär femton minuter.

Vid intervjuerna med pedagogerna valde vi bort att ljudinspela deras röster, på grund av att det skulle ta mer tid att transkribera och det skulle bli obekvämt för pedagogerna. Pedagogerna kan känna sig tvungna att svara rätt, men detta är inte vad vår studie handlar om. Det viktigaste för oss är förskollärarens och barnskötarnas synpunkter. Under intervjun uppfattade vi situationen som lättsam för att vi skrattade tillsammans. Dock anser vi att ljudinspelningen skulle underlätta oss, där vi kan gå tillbaka och lyssna ännu en gång, för att kunna höra om vi missat något. Stukát (2011) skriver att genom att använda bandspelare blir det möjligt att kunna skriva ut intervjun i helhet bland annat pauser och skratt.

4.3 Urval och undersökningsgrupp

I vår studie valde vi att fokusera på en avdelning i en förskola, där arbetslaget och en mindre barngrupp skulle ingå. Arbetslaget i detta fall betyder en blandning av förskollärare och barnskötare och därför valde vi att intervjua både förskollärare och barnskötare på avdelningen. Anledningen till att vi valde att undersöka en förskola är för att vårt syfte är att studera hur fria barns fria lek är utifrån barnens och pedagogernas upplevelser och synpunkter och inte jämföra resultatet med andra avdelningar i andra förskolor. Därför är arbetslagets synpunkter och åsikter är viktiga för oss.

Vår första tanke var att intervjua några barn på en avdelning i åldern från tre till fem år. Efter att vi hade diskuterat med pedagogerna på avdelningen ändrade vi vår tanke till att endast intervjua barn som är mellan fem och sex år. Anledning är att pedagogerna anser att det är lättare att kunna få svar från denna åldersgrupp. Först bestämde vi tillsammans med pedagoger att intervjua sex barn. Vi tänkte dela in barnen i två grupper. Men den dagen när vi skulle intervjua barnen var två barn frånvarande och därför intervjuaades bara fyra barn i en grupp. Under intervjuerna med barnen slutade ett barn (Emilia) att svara på de två sista frågorna och vi respekterade barnets val.

De fyra barnen som vi intervjua gick på samma avdelning som de tre pedagoger vi intervjua. Anledningen till detta är för att vi vill fokusera på en avdelning, med barn som pedagogerna arbetar med för att få en förståelse för och inblick i deras perspektiv kring den fria leken i förskolan. På detta sätt kan vi även se ett sammanhang mellan barnens och pedagogernas intervjuer. Eriksson Barajas et al. (2013) diskuterar att undersökningspersonerna bestäms utifrån studies syfte.

Tabellerna nedan beskriver pedagogernas och barns information:

Fiktiva namn på pedagoger	Yrke	Antal år i barnomsorgen
Hanna	Förskollärare	6 år
Aisha	Barnskötare	10 år
Sara	Barnskötare	3 år

Fiktiva namn på barn	Barns ålder
Mia	5:7 år
Leo	6:0 år
Efe	6:2 år
Emilia	6:4 år

4.4 Bearbetning av material

Bearbetningen av intervjuerna gjordes genom att vi läste igenom frågorna och svaren för att hitta ett mönster i vad som har sagts. En del av svaren från pedagogerna var lika, men det finns vissa frågor som var redan svarade och de byggde vidare på sina svar efter andras. Vi läste igenom materialet som hade utvunnits av intervjuerna med barnen och vi såg att det var ett samtal mellan barnen, där de bekräftade eller motsade varandras svar.

Därefter använde vi barnens och pedagogernas svar som resultat och analyserade det med hjälp av teoretisk anknytning, tidigare forskning och våra egna tolkningar. Vi delade upp pedagogernas svar och barnens svar, för att resultatet ska bli tydligare för läsaren.

4.5 Etiska hänsynstaganden

Eftersom denna studie berör barn och pedagoger ska vi respektera och ta hänsyn till dem. Innan intervjuer görs med pedagoger och barn ska ett tillståndspapper skickas ut till föräldrarna för att de ska ge oss tillstånd att intervjua deras barn. När det gäller barn som är minderåriga, det vill säga barn som är under 15 år är det viktigt att få tillstånd och samtycke till medverkan av vårdnadshavarna. När datainsamlingen av intervjun används är det viktigt att de är anonyma, det vill säga att barns identitet inte visas upp utan fiktiva namn används i stället (Vetenskapsrådet, 2011). En annan viktig etisk aspekt som ska beaktas är att det är viktigt att få barnens tillåtelse om de vill delta i vår studie samt om vi får intervjua dem. Svenning (2011) betonar att det är viktigt att utgå från ett barns perspektiv om vilka åsikter och uppfattningar de har och inte utifrån vårt eget perspektiv, där vi anser att barnen ska vara med bara för att föräldrarna har gett oss tillåtelse.

5 Resultat och Analys

I detta avsnitt analyserar vi vårt resultat utifrån våra intervjuer med pedagogerna och barnen. Detta kommer att göras med hjälp av våra tolkningar och tidigare forskning och begreppsrelation som makt och barn, barnperspektiv och barns perspektiv. Vi delade in våra frågeställningar till pedagoger och barn i olika tema.

5.1 Pedagogernas perspektiv på barns fria lek

Först kommer vi att presentera resultatet från intervjuerna med pedagogerna och analysera pedagogernas svar. Anledning till detta är att vi intervjuade pedagogerna först är för att kunna få en förståelse för den fria leken utifrån deras perspektiv.

Synen på barns fria lek

I vår intervju med en av pedagogerna, betonar informanten att barns fria lek är svår att definiera eftersom det syftar till att den ska vara fri, där barnen får välja vad de vill leka med. En pedagog anser att den fria leken inte är så fri som det låter. Barnen behöver alltid stöd och stimulation i sina egna lekar, vilket de två pedagogerna menar att barn ska bli styrda och en informant påpekar att barnen mår bättre av det.

Det syftar till att leken ska vara fri, där barnen får fritt välja själva vad de vill leka med. Dock finns det vissa barn som har det svårt att välja. Vi ska därför erbjuda barnen material och förslag, och även lyssna på vad de vill göra i den fria leken/.../ Det beror på vad barnen vill leka och om jag kan erbjuda och ge möjlighet för dem. Vi pedagoger måste vara med och stödja, men jag menar att vi ska även kunna backa. Pedagoger måste därför finnas med och styra, vi tror att barnen mår bra att bli styrda och det är därför vi gör det. Därför tycker jag att det inte ska heta fri lek. (Hanna)

I den fria leken ska vi utgå från barnen, men även som pedagog vara närvarande i deras lekar. Vi vet när vi behöver vara närvarande och vi behöver backa. Vi ska lyssna på barnen, det är på detta sätt vi kan följa barns utveckling, därför ska vi vara med. (Aisha)

Utifrån intervjuerna med pedagogerna tolkar vi att de har ett barnperspektiv. Sommer och Pramling Samuelsson (2011) skriver att barnperspektiv skapas av de vuxna, där de medvetet omskapar barns perspektiv. Barns perspektiv innebär barns egen förståelse för sitt eget liv och sina handlingar. Arnér och Tellgren (2006) betonar att barnperspektiv innebär att de vuxna ser en situation utifrån barns synvinkel och utifrån det bestämma om vad som är bäst för barnet. Hammarberg (1992) framhåller att vuxna ser barn som sårbara individer som behöver stöd från vuxna och därför anser vuxna att de måste bestämma över om vad som är det bästa för barnen. Pramling Samuelsson (2011) anser dock att det är en nackdel när det är många vuxna som tror att de vet hur barnen tänker. Det skiljer sig att ha en ungefär idé om hur barnen tänker jämfört med att ha full förståelse för vad de tänker. Sommer och Pramling Samuelsson (2011) framhäver att det är omöjligt att helt förstå barns perspektiv. Även om de vuxna försöker att närma barnens erfarenhetsvärld kommer det alltid vara en objektifiering av barn.

När det handlar om pedagogernas roll, hävdar pedagogerna att de måste vara närvarande och i vissa situationer styra barns lekar, för att kunna stödja barnen. De anser att barnen behöver stöd, men de ger också ibland makten till barnen så att de kan lösa egna problem i sina lekar.

Jag anser att pedagoger ska vara med i den fria leken och vara närvarande. En situation som hände idag när ett barn inte var snäll, låter vi barnen ta hand om situationen, men att vi finns i sidan om för att stödja dem. Vi ger makten till barngruppen att lösa problemen men ibland behöver de hjälp. (Hanna)

Det är viktigt att pedagogen är med på barns fria lek. Som jag tidigare sagt, är att vi ska veta när vi kan gå in i en lek och när vi ska backa. Vissa barn vet direkt vad de vill leka och vissa inte, därför är vår roll att stödja barnen och ta ut material som barnen kan leka med. (Aisha)

Det är viktigt att vi finns i närheten för barnen så att vi kan hjälpa dem. (Sara)

Vi kopplar detta med begreppsrelationen makt och barn, där Börjesson och Rehn (2009) betonar att makt kan innebära att en viss person har makt över en annan. Makt kan handla om att påverka varandras tankar och handlingar. Utifrån detta tolkar vi att pedagogerna ger makten till barnen, men utifrån ett syfte som de har. Genom detta förstår vi att barnen ska uppfostras till självständiga individer, men även bli stimulerade och få stöd av pedagogerna. Den som har makten är fortfarande pedagogerna, och det är de som avgör när de ska ge makten till barnen.

Styra och förbjuda barns lekar

När frågan ställs om när pedagogerna styr och dominerar leken, anser informanterna att det är oftast när barnen slåss, bråkar och när det händer något farligt som de är tvungna att ingripa, styra och dominera barns lek.

En av pedagogerna säger att de separerar på barn som leker ständigt med varandra, för att de vill att alla barn ska kunna leka med varandra och inte hela tiden med samma person. Pedagogen betonar att de tror på det sociala samspelet och anser att det är viktigt för verksamheten. Detta tolkar vi att det blir styrt för barnen i den fria leken och att pedagogerna har en stor makt i detta när de tvingar barnen att leka med varandra.

Jag ingriper när någon slår och skadar andra barn. Jag går in och dominerar situationen. Jag tror på socialt samspel därför menar jag att när jag ingriper i deras lek, försöker jag förklara för barnen varför man inte får göra så. I bland när jag känner att ett barn bestämmer för mycket i en lek (sett det flera gånger) och det andra barnet inte vill det, då går jag också in och styr lite/.../ I den fria leken styr vi faktiskt lite. Vi går även in och styr och separera några barn när vi anser att det är några barn som leker för ofta med varandra. Vi menar att vi vill att alla barn i barngruppen ska kunna leka tillsammans, så att det inte händer att när två barn som ständigt leker tillsammans men en dag när den ena kompis inte kommer så har hen ingen vän/.../ När det händer något farligt, ingriper vi också och stoppar dem. (Hanna)

När jag känner och ser att det börjar bli fel, då går jag in och styr. Det kan handla om bråk, slåss, skada men även när jag ser att ett barn är tystlåten då går jag in och gör något med barnen så att barnet inte känner sig ensam. (Aisha)

Vi lär barnen att ha tålmod, och oftast går jag in på barns lek och förklara för barnen att de ska vänta på sin tur. När några barn bråkar om att ta något från ett annat barn, då ingriper jag och säger till dem. (Sara)

Vi analyserar denna situation med hjälp av modellmakten. Bråten (1989) skriver att modellmakt innebär när den ena individen blir dominerad av den andres perspektiv, där den ena individen är tvungen att ta till sig den andres perspektiv. Det leder till att det är den andres perspektiv som blir giltigt. I detta fall om barnen inte vill inta de vuxnas perspektiv leder det ändå till att de vuxna dominerar barns perspektiv, eftersom det är de vuxna som har makten i den situationen. Arnér och Tellgren (2006) skriver att barnen kännetecknas som underordning i relation till vuxna, där det inte sker jämlika samtal mellan barnen och de vuxna.

Om vad barnen får göra i den fria leken är pedagogerna överens om att barnen får välja vad de vill leka, men barnen får inte låtsas slåss, leka pistol lekar, leka med pinnar och klättra samt barnen inte får springa eller skrika inomhus. Detta stoppas på grund av att vissa saker som att leka med pinnar och låtsas slåss är farligt enligt pedagogerna.

Barnen får välja vad de vill leka, det bestämmer vi inte över. Men vi vill inte att de ska springa och skrika inomhus. Det får de göra ute. För det första är det för litet där inne för att kunna springa och det andra är att det stör andra barn när man springer och skriker/.../ Barnen får även inte leka slåss lekar, pistol lekar och får inte klättra på taket (de stora höga husen). Vi har regler om att bara de stora får klättra och de barn som kan klättra får göra det (bara på de låga husen)/.../ (Hanna)

Ibland leker barnen och låtsas slåss, men sen blir det bara mer och mer och till sist blir det på riktigt. Därför får barnen inte låtsas slåss. Barnen får även inte bygga pistoler eller ta med sig leksaks pistoler, eftersom vi förbjuder det. (Aisha)

I detta sammanhang visas det tydligt på att det finns regler som barnen måste följa om vad de får och inte får göra i sina lekar. Det visar tydligt att pedagoger som hindrar barns lek intar ett barnperspektiv, där det är de vuxna som avgör vad som är förbjudet att leka. Det är pedagogerna som har makten att bestämma över barnen och deras val av lekar, även om pedagogerna påstår att de inte bestämmer över det. Arnér och Tellgren (2006) betonar att vuxna ser barn just som ett barn, det vill säga inte tillräckligt mogna, har inte erfarenheter och förmågan att bedöma vad som är lämpligt att göra. Utifrån detta speglar det sig att barns inflytande är begränsad i den fria leken.

I vissa fall, även om pedagogerna har makten över att bestämma vad barnen inte får leka med i den fria leken som till exempel pinnar och låtsas slåss, tolkar vi att det inte är alltid negativt. Det finns en anledning till att pedagogerna gör det för att hindra barnen att leka med det som är farligt för dem och andra barn omkring. Pedagogerna vill inte att barnen ska skada sig själva eller varandra. Börjesson och Rehn (2009) påpekar att ha makt kan handla om att den ena hindrar och stoppar den andra att göra sig illa eller riskerar att andra människor hamnar i faror.

Dock hittar pedagogerna på andra lösningar för barnen att sysselsätta med något som är förbjudet att leka med. En lösning som pedagogerna tar upp är att barnen får till exempel måla på pinnarna i stället för att slåss med dem.

Barn gillar att leka med pinnar och det är inte att vi förbjuder barnen att leka med det, men vi vill helst inte att de gör det. För att barnen brukar slå eller skada varandra med pinnar. Vi löser detta, genom att plocka pinnar med barnen och ta med dem inomhus för att göra något annat med dem. Vi målar pinnarna istället/.../ Vi hittar andra sätt att sysselsätta med något som är förbjudet. Vi har även regler om att vi inte ska skada varandra eller skrika på varandra, för då kan man få hörselskada. (Hanna)

Vi tolkar att pedagogerna vill ta tillvara barns önsknings om att leka med pinnar, fast på ett annat sätt som de anser är lämpligt för barnen. Även om pedagogerna tar in ett barns

perspektiv är det dock fortfarande utifrån deras barnperspektiv. Som vi tidigare nämnt att pedagogerna utifrån egna uppfattningar om barns perspektiv bestämmer vad som är bäst för barnen och det finns regler i verksamheten som barnen måste lyda.

5.1.1 Kort sammanfattning av intervjuerna med pedagogerna

Sammanfattningsvis utifrån intervjuerna med pedagogerna är att pedagogerna hindrar och begränsar barns lek när barnen leker med något som är förbjudet. Pedagogernas uppfattningar är att barnen i vissa sammanhang mår bra utav att de blir styrda i sina leker. Pedagogerna intar därför ett barnperspektiv om vad som är bäst för barnen och försöker även inta ett barns perspektiv, där de tillgodoser barns önskningar om att leka med pinnar fast på ett annat sätt som pedagogerna vill. Detta visar tydligt att vuxnas perspektiv dominerar fortfarande barns perspektiv i verksamheten och det blir en vuxenstyrd pedagogik. Vuxenstyrd pedagogik som vi har tidigare tagit upp innebär att de vuxna har ett auktoritativt förhållningssätt, där barnen är styrda av pedagogerna. När det inte är en helt vuxen styrd pedagogik i verksamheten, tolkar vi att barnens idéer tas tillvara i verksamheten. Det vi menar är att barnen får vara med och bestämma och har ett inflytande i verksamheten. Det betyder att det inte är endast de vuxnas åsikter som gäller.

5.2 Barns perspektiv på den fria leken

Här kommer vi att analysera intervjuerna med barnen, för att få en förståelse för den fria leken utifrån deras egna perspektiv.

Barns inflytande i den fria leken

Utifrån barns svar om vad de oftast leker med och vem det är som bestämmer över det, förstår vi att barnen brukar spela spel och leka med byggklossar med sina kamrater och fröknar. De anser dessutom att de bestämmer tillsammans med kamraterna och fröknarna i leken.

Mia: Spelar spel med en fröken. Man ska vinna, och det är jag och fröken som bestämmer i leken.

Emilia: Memory, jag leker med min kompis, båda två gillar att leka. Båda två bestämmer.

Leo: Memory, leker med Mia. Båda bestämmer ibland vad vi ska leka med. Men båda bestämmer.

Efe: Byggklossar, med min kompis, leker memory med min kompis, båda två bestämmer att leka.

Här tolkar vi utifrån barns uppfattningar att de har makten i att bestämma vad de vill leka, både tillsammans med pedagogerna eller med sina kamrater. Barnen här ges möjlighet till inflytande i sina lekar, där de får bestämma vad de vill leka med.

Barns inflytande kommer alltid att ha en koppling med pedagogerna för att det är de som ger barnen möjligheter till inflytande i verksamheten. Barns perspektiv har tagit tillvara av pedagogerna, och Sommer och Pramling Samuelsson (2011) skriver att för att barn ska få ett inflytande i verksamheten ska pedagogerna ta hänsyn till barns perspektiv. Svenning (2011)

påstår att pedagogerna ska lyssna på barns åsikter och tankar för att det inte är bara de vuxnas perspektiv som gäller. Vuxna har ansvar för att bedöma hur mycket av barns inflytande får utrymmas i det slutliga beslutet.

Barnen anser att de får leka, men inte det som är förbjudet och farligt för dem. De får till exempel inte leka med pinnar eller springa inomhus. Barnen påpekar att det är fröknarna som förbjuder deras lekar eller de material som finns för inomhus och utomhus. Barnen är medvetna om att de inte får leka med det som är förbjudet som pedagogerna tar upp i den föregående intervjun. Barnen uttrycker även att pedagogerna hindrar och begränsar de när de vill cykla samt avbryter deras lek när de ska ha samling. Vi tolkar det som att pedagogerna hindrar barnen att göra sig illa men också begränsar deras önskningar vid en viss tidpunkt.

Leo: Ja. Vi får inte leka med pinnar och då skadar vi oss.

Emilia: Vi får inte springa, bara ute.

Mia: Vi får plåster om vi leker med pinnar (Svarar efter L.)

Efe: Jag och min kompis springer inne och vi får inte göra det.

Leo: Jag säger stopp när någon bråkar.

Mia: Säger stopp när de snurrar på gungan. Jag säger det.

Emilia: Nej det är fröknarna. Ibland får vi inte leka i hemvrån, för att vi skulle ha samling och därför fick vi inte göra det.

Leo: Vi får inte cykla på varandra.

Efe: Vi får inte cykla alltid.

Emilia: Måndagar och fredagar får vi inte cykla.

Intervjuare: Vem säger det?

Leo: Fröken som säger vi får inte.

I sådan situation tolkar vi att när barnen leker med något som är förbjudet får de inte göra det av sina fröknar. Vi tolkar att det är svårt för pedagogerna att inta ett barns perspektiv, eftersom de har ett barnperspektiv om vad som är bäst för barnen. Som vi tidigare nämnt i intervjuerna med pedagogerna, hävdar Börjesson och Rehn (2009) att man kan ha makten att hindra någon som gör sig eller andra illa. Detta kan vi förstå som att pedagogerna inte låter barnen välja vad de vill leka med, men samtidigt är det viktigt att pedagogerna ingriper när barnen gör något farligt och förbjudet. I en sådan situation har vi en förståelse för när pedagogerna ingriper och hindrar barns lek.

Men utifrån barns perspektiv är barnen medvetna om de regler som finns, om vad de får göra och inte göra i den fria leken. Dock får vi en uppfattning utifrån barnen att det är pedagogerna som har makten att bestämma detta. Svenning (2011) framhäver att barn är oftast inte medvetna om att de kan påverka verksamheten med egna förslag. När barnen inte vet detta, händer det att barnen låter vuxna dominera dem. Vi tolkar att det är svårt för barnen att gå

emot vuxnas tillsägelser, eftersom det är alltid vuxnas perspektiv och åsikter som dominerar. Det är de vuxna som tar den slutliga beslutet och det blir naturligt för barnen att lyssna på pedagogernas tillsägelser.

När vi intar ett barns perspektiv, förstår vi att barnen blir arga och ledsna om de inte får leka så som de vill.

Efe: Jag blir arg och ledsen när jag inte får springa inne.

Emilia: Jag blir arg när jag inte får leka det jag vill, då blir jag ledsen och arg.

Leo: Jag gillar inte.

Men det finns ett undantag. Ett av barnen säger att hen blir glad i stället, men med tanke på det sättet hen uttrycker sig, tolkar vi att barnet blir ”glad” när pedagogerna säger till. Vi menar att barnet vill leka de förbjudna lekarna och de vill att det ska få en plats i verksamheten. I detta fall intar vi ett barnperspektiv. När vi intar ett barns perspektiv förstår vi att barnen vill leka med det de inte får från fröknarna, men utifrån pedagogernas barnperspektiv vill de inte att barnen ska göra det.

Mia: Glada när vi inte får göra...

Pedagogerna och barnens synpunkter krockar med varandra, vilket gör att vuxnas barnperspektiv dominerar barns perspektiv och det är pedagogerna som har makten att avgöra om barnen får leka med det de vill. Arnér och Tellgren (2006) betonar att vuxnas perspektiv dominerar barns perspektiv i samhället och därför är det de vuxna som oftast tar till sig modellmakten, det vill säga det är pedagogernas perspektiv som dominerar barnens perspektiv. Utifrån detta kan vi bekräfta det som vi tar upp ovan om att barnen oftast inte kan säga emot pedagogerna, eftersom det är alltid de som har makten att bestämma.

Dock uttrycker barnen att både kompisarna och fröknarna bestämmer tillsammans i lekarna. Ett barn betonar att hen vill bestämma, vilket vi tolkar att hen inte hela tiden får bestämma vad hen ska leka. De flesta av barnen betonar att kompisarna och fröknarna bestämmer i leken, och därför tolkar vi att både barnen och pedagogerna bestämmer i barns lekar.

Leo: Alla kompisar och fröknarna som bestämmer.

Efe: Ibland fröknarna som bestämmer.

Mia: kompisar tillsammans bestämmer vad vi ska leka med.

Emilia: Jag bestämmer, jag *vill* bestämma vad jag vill leka ute.

Dock tolkar vi även att barnen får bestämma i vissa undantag, till exempel när de inte leker med det som är förbjudet. Ett barn påpekar att det är pedagogerna som bestämmer ibland. Utifrån där ett barn betonar att hen vill bestämma, förstår vi som att hen inte alltid får bestämma angående vad hen ska leka med. Vi tolkar utifrån vårt barnperspektiv om att barnet alltid hindras och begränsas mot sin önskan. Men barnen har inget val än att lyssna på vad pedagogerna säger. Arnér och Tellgren (2006) skriver i sin studie att det är den vuxna som bär

den naturliga makten och att i vissa fall samtycker barnen även detta, eftersom det är naturligt att vuxna bestämmer. Winnicott (1981) hävdar däremot att barn behöver tillit och självkänsla i det de leker med som annars inte är tillåtet att göra i verkligheten. Vi menar att barn behöver denna tillit för att de själva ska kunna bestämma vad de vill leka med. Det barnet gör i sin lek är inte verkligt utan på låtsas och därför ska de få kunna göra det, men självklart beror det på lekens innehåll. Pedagogerna kan inte låta barnen leka med vad de vill, speciellt inte om barnen vill leka med något som är farligt. Dock kan pedagogerna i vissa situationer ha en tillit för det barnen leker med. Pedagogerna ska inte alltid förbjuda barnen att leka något som de själva anser är fel, utan ha tålamod och försöka förstå vad barnen egentligen leker.

Barns perspektiv om pedagogerna

Barnen hävdar att pedagogerna leker med dem när det finns barn som är ensamma, när de behöver hjälp och när de vill att de ska vara med i deras lekar. Pedagogerna kommer även in i deras lek när de inte får leka med vissa saker.

Leo: Fröknarna sitter och sitter med andra fröknarna. När någon är ensam så är fröknarna med i leken.

Mia: När vi är ledsen så kommer fröknarna och hjälper. När man slår pinnarna så kommer fröknarna, man kan klämma sig huvudet när man snurrar då kommer fröknarna (gungor).

Efe: Fröknarna leker med mig...

I denna situation förstår vi att barnen får råd och förmaningar om vad de inte får leka och göra i sina egna lekar. Sedan förstår vi att lekarna blir kortvariga när en pedagog inte finns med i leken. Men när väl pedagogerna kommer in i leken så blir leken lång eller kort, beroende av pedagogernas förhållningssätt och inställning. Jorup (1979) menar att leken blir kortvarig när en pedagog inte deltar i barns lek, för att de vuxna inte har tid att leka med barnen. I lekarna ger oftast de vuxna råd och förmaningar samt uppmuntrar barnen i leken.

De flesta barnen tycker om när pedagogerna är med i leken, men ett barn berättar att hen bara vill leka med en fröken. Tvärtom påpekar det andra barnet att hen ser pedagoger som deras lekkamrater och även de två barnen säger att det är roligt när de är med i leken.

Leo: Ja de är våra lekkamrater.

Mia: Ja det är roligt.

Efe: Jag vill bara leka med en fröken inte med andra fröknar.

Utifrån barns svar tolkar vi att pedagogerna har olika förhållningssätt till barns egen lek och mot barnen. Skillnaden mellan barnperspektiv och barns perspektiv blir då mycket tydligt. Både Svenning (2011) och Arnér och Tellgren (2011) påstår att om en vuxen ska se utifrån ett barns perspektiv görs det genom att samtala med barnen. Genom samtal ger det en möjlighet för den vuxne att lyssna på vad barnen säger. För att förstå barns perspektiv på bästa möjliga sätt är det samtalet med barnen som ger denna möjlighet. Vi menar att pedagoger som är lyhörda för barnen och tar hänsyn till dem är de pedagoger som barnen gillar att leka med mest. Medan pedagoger som hela tiden avbryter och inte tar hänsyn till barns behov och deras lekar kan vara de pedagoger som barnen tydligt visar inget intresse för.

5.2.1 Kort sammanfattning av intervjuerna med barnen

Barnen är medvetna om att pedagogerna ingriper och hindrar deras lekar när de gör något som är förbjudet. De flesta av barnen tycker om och upplever att det är roligt när pedagogerna är med i deras lekar, men däremot blir de ledsna och arga när de inte får leka med det de vill. Det visar tydligt att barnen önskar att de också får bestämma. Ett barn hävdar att hen endast vill leka med en pedagog, som vi tolkar att pedagogen tar hänsyn till barnets önskningsar. Detta visar tydligt att barnet favorisera en pedagog som tar hänsyn till barnet och barnets lek. Det andra barnet säger att de vill leka det som är förbjudet av pedagogerna, för att de vill också vara med och bestämma och inte enbart av pedagogerna. Utifrån intervjuerna med barnen förstår vi även att de planerade aktiviteter som till exempel samling är viktigare än barns egen lek. Ett barn hävdar att de inte får leka i hemvrån, på grund av att de ska ha samling. Detta visar att de som fortfarande har makt att bestämma över verksamheten är de vuxna. Det visar även tydligt vilken syn pedagogerna har för den fria leken och det är att de planerade aktiviteter är viktigaste, eftersom det är något som är planerat just för barnen. Pedagogerna kan inte välja bort rutinerna som samling och låta barnen leka vidare, eftersom strukturen i verksamheten är fortfarande det viktigaste.

6 Diskussion

I detta avsnitt följer en diskussion utifrån vårt resultat, där vi väver in tidigare forskning, teoretisk anknytning, förskolans läroplan och våra synpunkter för att kunna tolka och diskutera vårt resultat.

6.1 Resultatdiskussion

Rubrikerna som vi använder här i diskussionen kommer från intervjuerna med pedagogerna och barnen. De rubrikerna har en koppling till vårt syfte och frågeställningar.

6.1.1 Barn mår bättre av att bli styrda

I vårt resultat berättade en pedagog om att barn mår bättre av att bli styrda och det är därför pedagogerna styr barns lekar. En av pedagogerna menar att de ska vara närvarande i barns lekar, stödja barnen vid behov men även ingripa och hindra barns lek när de gör något förbjudet, som till exempel slåss eller leka med pinnar. Pedagogerna anser att de måste vara i närheten och styra så att dessa situationer inte händer och barnen inte skadar varandra. En pedagog betonade därför att den fria leken egentligen inte ska heta fri lek när barns lek inte kan vara fri från vuxnas inblandning och styrning. Det vi tolkar är att pedagogernas ser barn som inte är mogna att ta egna beslut och göra övervägningar om vad som är rätt eller fel i sin egen lek. Därför vill pedagogerna först veta vad barnen ska leka med innan barnen sätter igång med sina lekar, så att de kan i förväg hindra eller bekräfta barns lek. Samtidigt påstod en pedagog att de inte bestämmer lekarna för barnen och låter de välja vad de vill leka med. Men när barnen leker förbjudna lekar, byter pedagogerna ut de förbjudna lekar till något som blir lämpligt att leka med. På så sätt är det pedagogerna som väljer lekarna åt barnen och inte barnen själva. Arnér och Tellgren (2006) skriver att vuxna har i tanke om att barn behöver styras och uppfostras med regler samt vägledning från vuxna i samhället.

En pedagog hävdar att barnen mår bättre av att bli styrda, vilket de intar en vuxenroll mot barnen. De ser fortfarande barn som sårbara individer, där de behöver bli omhändertagna (Hammarberg, 1992). Pedagogerna berättade att barnen mår bättre av att bli styrda än inte bli styrda i sina egna lekar. Pedagogerna försöker inte närma sig barns perspektiv, i stället fortsätter de att ha den vuxenstyrda pedagogiken i verksamheten och detta betyder att pedagoger fortfarande utgår ifrån de moralerna som finns i vårt samhälle (Knutsdotter Olofsson, 1987). Barn behöver få sina röster hörda och bli respekterade som individer. Barns inflytande begränsas på grund av vuxnas styrning och intagande av barnperspektiv (Arnér och Tellgren, 2006). Tvärtom anser de flesta av barnen att pedagogerna är deras lekkamrater och gillar när de är med i deras lekar. Vi tolkar det som att barnen inte är medvetna om att när pedagogerna styr deras lekar, så är det för att förbättra den eller att barnen ska må bättre. Pedagogernas tanke om att barn mår bättre av att bli styrda, uppfattar vi inte det som negativt. Pedagogerna hävdar i intervjuerna om att barnen behöver stimulation och regler i sina lekar, för att en lek ska bli accepterad i verksamheten.

Men utifrån Knutsdotter Olofsson (1996) tidigare forskning betonas det att den fria leken är barns lek, men att pedagoger ska finnas i närheten som en trygghet för barnen. Pedagogerna ska stödja barnen genom att tillsammans med barnen hålla reda på de sociala lekreglerna. Knutsdotter Olofsson (1991) skriver om vuxna inte är med i barnens lekar blir de inte

stimulerade och detta leder till att det inte blir mycket lek i verksamheten. Jorup (1979) skriver att barnens lekar var oftast kortvariga när vuxna inte är med. Anledningen till detta är att vuxna inte hade tid att leka med barnen och det blev bara korta kontakter mellan de vuxna och barnen när det gäller att ge råd och uppmuntran till barnen. Barnen kan även inte ta del av vuxenvärlden när de vuxna inte är med i barnens lekar.

Knutsdotter Olofsson (2009) hävdar däremot att barnen oftast självständigt sätter i gång sina lekar utifrån sina egna förslag och intresse utan att vänta tills de blir sysselsatta av någon vuxen. Barnens lekar ska dessutom inte bli störda när de håller på att utvecklas. Pedagoger ska även inte störa barnen genom att gå in och ut ur deras lekar, eftersom det kan hämma leken. Detta tolkar vi som att barnen inte behöver något stöd utan de kan självständigt starta en lek på egen hand.

Vi menar att det är viktigt att pedagoger finns i närheten för att hindra det som kan vara farligt för barnen. Men pedagoger ska även ta hänsyn till att bli intresserade av barnens lekar, för att barnen ska bli respekterade för sin egen lek.

6.1.2 Olika grader av hindrande och ingripande i den fria leken

Vid intervjuerna med pedagogerna har vi fått en inblick i att pedagogerna hindrar barns lek i olika grader. Det kan sammanfattas till fyra punkter enligt följande:

- När barnen gör något förbjudet
- När barnen gör något farligt
- När barnen behöver stöd
- När barnen leker ständigt med samma barn

Med hänvisning till den sista punkten hävdar pedagogerna att de vill att alla barn ska leka med varandra, på grund av att de tror på det sociala samspelet.

Vi tolkar att pedagogerna inte intar ett auktoritativt förhållningssätt när de försöker hindra och begränsa barns val av att leka med det som är förbjudet eller farligt. Men när pedagogerna separerar barnen och väljer bort barnens vilja att leka med vem de vill, anser vi att pedagogerna intar ett auktoritativt förhållningssätt. Knutsdotter Olofsson (1987) skriver att anledningen till att pedagoger backar ifrån barns egen lek är för att de inte ska inta ett auktoritativt förhållningssätt. Det innebär att det blir en vuxen styrd verksamhet, där pedagogerna bara accepterade ett visst sätt att leka och de moraler som finns i samhället. Å andra sidan påstår både Knutsdotter Olofsson (1987) och Skard (1972) om att när en pedagog tvingar in ett barn i en lek, kan leken förvandlas från en frivillig lek till ett sysselsättande lekaktivitet. Arnér och Tellgren (2006) betonar att en vuxens uppfattning om att alla barn ska leka med varandra och vara med i varandras lekar, leder till att den vuxne tvingar barnen i en lek utan att ta hänsyn till hur barnen själv känner.

Barnen berättar att de inte får cykla på vissa dagar och de menar att det är pedagogerna som har bestämt det innan. Detta är ett sådant exempel som vi tidigare nämnde att det är då pedagogerna har en auktoritativ inställning. Vid intervjuer med barnen påpekar barnen att det är pedagogerna som bestämmer men att de också är som en medhjälpare till pedagoger, för att stoppa andra barn som går emot det som är förbjudet. Ett exempel är när ett barn berättade om

att stoppa ett barn som snurrar på gungan. Vi tolkar att barnen ser pedagoger som förebilder på grund av deras fysiska storlek och deras dominerande förhållningssätt. Därför kan detta vara en anledning till att barnen inte säger emot pedagogerna när de begränsar och hindrar deras val av lekar och väljer i stället att vidarebefordra makten på andra barn.

Barnen uttryckte även att de är ledsna och arga när de inte får göra som de vill, men barnen följer ändå vuxnas tillsägelser. Arnér och Tellgren (2006) framhäver att barnen är oftast inte medvetna om att de kan vara med och bestämma. Den som har den naturliga makten i verksamheten är de vuxna, vilket barnen i vissa fall har ett samtycke kring detta, eftersom det är naturligt att vuxna har makten i att bestämma.

Vi menar att ibland kan pedagogernas goda intentioner om att hindra barnen bli ett negativt hinder för barnen, där till exempel barnen inte får välja vem de vill leka med. På detta sätt blir barns lek inte fri. När barnen gör något som är förbjudet och farligt är det viktigt att pedagogerna är med och förhindrar det, eftersom det kan skada barnen själva eller andra barn. Utifrån pedagogernas sätt att handla och agera mot barn och barns lek, får vi reda på om barns lek blir respekterad av de vuxna. Dock när pedagogerna hindrar barns lek när de gör något förbjudet, till exempel slåss, anser vi att det inte är av illvilja, för att de inte vill att barnen ska skada andra eller sig själva. Sutton-Smith (1994) skriver att pedagogernas inblandning av barns lekar är positiva och menar att de stoppar barn som är aggressiva och stödjer de nya inskolade barnen att leka med andra barn. Dock anser vi även att det kan vara negativt beroende på vad för något pedagogerna hindrar och begränsar i barns lek.

6.1.3 Det otillåtna omvandlas till tillåtande

Pedagogerna förbjuder barnen att leka med vissa saker såsom leka med pinnar, låtsats slåss, leka pistol lekar och springa och skrika inomhus. Pedagogerna intar ett barnperspektiv om vad de själva anser vara det bästa för barnen. De tillåter inte barnen göra saker som är förbjudet. Samtidigt förklarade pedagogerna att de förvandlar något som är otillåtet till något som blir tillåtet. Vid intervjuerna berättade pedagogerna att barnen inte får leka med pinnar. Pedagogerna är medvetna att barnen gillar pinnar och har ett stort intresse för det och därför använder pedagogerna pinnarna till att göra något annat i stället. Barnen får måla pinnarna i stället för att de används till att slåss med varandra. Vid intervjuerna med barnen märkte vi också att barnen har blivit informerade om att inte slåss med pinnar då det är lätt att göra sig illa. Pedagogerna erbjuder ett annat sätt till barnen, där de visar att man kan göra något annat med pinnarna. Barnen här har fått sina behov tillgodosedda, vilket pedagogerna intar utifrån ett barns perspektiv. Samtidigt omvandlar pedagogerna detta till ett sätt som de vill ha, vilket vi menar att pedagogerna även har en avsikt och ett barnperspektiv (Sommer & Pramling Samuelsson, 2011).

Både Knutsdotter Olofsson (1987) och Skard (1972) berättar att när de vuxna omvandlar barns fria lek till en lekaktivitet är det inte en fri lek längre. I stället blir barns fria lek en styrd lek, som styrs av vuxna och inte av barnen. Dock anser vi att det finns en möjlighet för barnen att omvandla lekaktivitet till något som de kan tänka sig att leka med. När pedagogerna sätter in barnen i en lekaktivitet kan lekaktiviteten även utifrån barnets eget intresse utvecklas till barnets egen lek. I vårt fall tar pedagoger emot barns önskan och intresse om att leka med pinnar, men de visar också sin avsikt för barnen att det barnet vill göra kan vara farligt. Pedagogerna kommer med förslag till barnen angående vilket sätt är lämpligt att arbeta med pinnarna. Barns inflytande i denna situation begränsas, där det är de vuxna som bestämmer,

men samtidigt tas deras önsknings och intresse till hänsyn. Pedagogerna bortser inte ifrån barnens önsknings och vilja om att leka med förbjudna material. En av pedagogerna menade att deras arbetslag intresserar sig för barnens förslag som de kommer med i verksamheten och de anser därför att barnens förslag och intresse måste sysselsättas på något sätt som barnen önskar att leka med. Winnicott (1981) skriver att när pedagogerna just i den situationen anser att det barnet leker med är inte anpassade för barn, har en vuxen rätt att ändra leken och ge andra förslag till barnen. Knutsdotter Olofsson (2009) påpekar att i den fria leken behöver barn alltid stöd och trygghet från vuxna. Den vuxna ska ses som en stödjande och uppmuntrande pedagog i barns lek och de ska även låta barnen utifrån sina behov och intresse, utveckla vad de har tänkt göra i leken.

Det som är förbjudet förvandlades till något som blir tillåtande utifrån pedagogernas egna förslag till lek. Vi menar att även om pedagogerna tog hänsyn till barns önsknings, var det fortfarande utifrån pedagogernas initiativ och inte utifrån barnens villkor och initiativ. Det blir ändå inte en fri lek för barnen. Knutsdotter Olofsson (2009) framstår att barns fria lek inte är fri, eftersom de vuxna ofta väljer att involvera sig i barns egna lekar.

6.1.4 Konsekvenser för förskolan

Didaktiska frågor som kan uppstå i förskoleverksamheten är vem är den fria leken för? Varför har man fri lek i verksamheten, när den inte är fri från vuxnas styrning? Vad kan pedagogerna göra för att den fria leken ska bli barns egen lek?

En didaktisk konsekvens i förskolan blir att, pedagogernas barnperspektiv och barns perspektiv krockar med varandras när det gäller den fria leken, eftersom barn och pedagoger har olika utgångspunkter om den fria leken. Barnens utgångspunkt kan vara att få leka med vad de vill i den fria leken, medan pedagogernas utgångspunkt är att se till att barnen inte gör något farligt och så vidare. Pedagogerna och barnen har olika mål. När både barn och pedagoger har olika mål blir det svårt för pedagogerna att bara ta tillvara barns behov, samtidigt när de har en tanke om vad som är bäst för barnen i en viss situation. Det blir ett dilemma. Ska pedagogerna låta barnen att leka det de önskar sig även om det är förbjudet och farligt?

En annan didaktisk konsekvens blir att pedagogerna inte kan lämna barnen ensamma och fria i den fria leken i verksamheten. **Först och främst** handlar det om att pedagogerna har ett uppdrag att ansvara för och stimulera och stödja barn inom de demokratiska principer samt deras lärande och utveckling. Det **andra** handlar om att pedagogerna har fortfarande den synen på barnen att de är sårbara individer som behöver omhändertas av vuxna i samhället. Den **tredje** kan handla om att pedagogerna inte kan ge all makt till barnen, på grund av att verksamheten inte endast kan bli styrd av barnens egna önsknings. Barnen behöver lära sig att respektera andras handlingar och åsikter, för att själva kunna bli respekterade som en medmänniska (Pramling Samuelsson & Sheridan, 2006). Den **fjärde** är att när pedagogerna inte är med i barns lek, kan de vuxna inte bli barns lekkamrater (Knutsdotter Olofsson, 1987) Pedagoger behöver visa en tillit för barns egen lek och har en förståelse om att barn inte leker på verkligt snarare på låtsas. De vuxna ska låta barnen ansvara för sina egna lekar, men även ha i åtanke om att barnen ska få hjälp av pedagogerna (Gärdenfors, 2009; Lillemyr, 2002).

Dock är det pedagogernas uppdrag om att kunna närma sig barns perspektiv och lära barnen att kunna respektera och acceptera andra individers åsikter och tänkande. Anledningen till

detta är för att barnen ska uppfostras till demokratiska medborgare. Karlsson (2009) skriver att för att sträva efter att ha en jämlik demokrati i verksamheten behövs det interaktion mellan vuxna och barn. Interaktionen mellan vuxna och barnen ger det möjligheter för de att tillsammans ge förslag och respons. Det är viktigt att pedagogerna förmedlar och ger information till barnen om hur de kan påverka och komma med bidrag till verksamheten. På detta sätt kan det bli möjligt för pedagogerna att göra den fria leken till barns egen lek. Både Svenning (2011) och Arnér och Tellgren (2006) hävdar att det bästa möjliga sättet att närma sig barns perspektiv är samtalet med barnen.

7 Slutdiskussion

När det gäller om barns fria lek är fri, kan det finnas många tolkningar kring detta. Vårt syfte med arbetet är att undersöka om barns fria lek är fri ur barnens och pedagogernas perspektiv. Det vi har kommit fram till är inte om barns fria lek är fri utan att den inte kan bli fri. Detta är på grund av att i vissa situationer och sammanhang behöver pedagogerna ingripa i barns lekar, för att det är nödvändigt. Den fria leken är inte ”fri”, utan i vissa situationer är den hindrad och begränsad av pedagoger. Givetvis kan leken fortfarande vara ”fri” och med detta menar vi att det finns många sätt att tolka ordet ”fri”. Det kan ses på ett annat sätt beroende på vilket perspektiv och tolkning man har. Vi tolkar ordet ”fri” utifrån begreppet makt och inflytande. Vår tolkning utifrån vår analys är att barns fria lek inte är fri när det gäller vem det är som har makten och om barnen ges möjlighet till inflytande i sina lekar. I vår analys kom vi fram till att det är pedagogerna som har makten att bestämma över barnen och barns lek i vissa situationer. Detta leder till att barns fria lek blir hindrad och begränsad.

Barns fria lek och pedagogernas uppdrag blir ett dilemma i förskolan. Även om pedagogerna har goda intentioner om att hindra barns lek kan det även bli ett hinder för barnen i den fria leken. Barns behov och intresse kan inte alltid tillgodoses, eftersom pedagogerna har i uppdrag enligt Skolverket (2010) att ”Förskolan ska vara ett stöd för familjerna i deras ansvar för barnens fostran, utveckling och växande” (s.5). Det betyder att pedagogerna ska ta hänsyn till föräldrarna, där de ansvarar för deras barns uppfostran och att barnen ska bli goda demokratiska medborgare i samhället. Det kan även bero på en mängd olika omständigheter till varför pedagogerna inte alltid kan ta tillvara barns behov och önsknings. Därför krockar barnens och pedagogernas upplevelser och uppfattningar av den fria leken med varandra, för att pedagogerna inte kan låta bli att ingripa eller hindra barnen när det händer något farligt. Den fria leken kan inte vara helt fri från vuxnas styrning och inblandning. Vi menar att pedagogerna inte gör detta av illvilja, utan snarare av omsorg, men självklart är det inte alltid så. Det kan antingen vara positiv eller negativ styrning beroende på pedagogernas förhållningssätt och inställning.

Måste det antingen vara det ena eller det andra? Det ena är att låta barnen leka helt fri utan vuxnas styrning. Det andra är att vuxna finns med och styr barns lek i vissa situationer. Därför menar vi att problemet inte ligger på om barns fria lek ska vara fri eller inte, utan det är pedagogernas förhållningssätt mot barnen och till barns lek. Det finns inget bestämt sätt om hur den fria leken ska vara, fri eller inte, det spelar ingen roll, utan det är pedagogernas förhållningssätt om hur de behandlar barns lek som är viktigaste. Men givetvis är det inte bara pedagogernas förhållningssätt som gör att barns lek blir hindrad eller begränsad. Utifrån intervjuerna med barnen fick vi en inblick i att inomhusmiljön också kan hindra barns lek. Ett exempel är att springa inomhus. Det kan handla om att det inte finns tillräckligt utrymme och det kan störa andra barn. Omgivningen och miljön blir då ett hinder och en begränsning för barns lek. Rubin (1980) påstår att barns lekar påverkas inte endast av pedagogernas förhållningssätt utan också av miljöns utformning.

Vid intervjuerna med barnen och pedagogerna har det gett oss en inblick i den fria lekens värld. De olika forskare som vi har tagit upp har olika forskningsperspektiv på barns fria lek. Därför är det svårt att definiera barns fria lek och vi anser att den fria leken är ett dilemma i förskolan. Barns lek kan inte bli fri från vuxnas inblandning och styrning i vissa situationer. Vi undrar, ska barns fria lek fortsätta heta fri lek?

7.1 Fortsatt forskning

I vår studie har vi undersökt hur fri den fria leken är i en förskola utifrån barnens och pedagogernas uppfattningar och upplevelser. En fortsatt forskning kan vara att studera förskolemiljöns betydelse för barns fria lek. Utifrån vår undersökning, har vi fått en förståelse om att miljön kan vara en anledning till att barns lek blir hindrad och begränsad. Hur kan miljöns utformning ändra barns fria lek? Kan miljön även begränsa barns fria lek? Har pedagogerna och miljön någon gemensam koppling som gör att det hindrar och begränsar barns lek? Dessa frågor kan vara intressanta att undersöka. Denna forskning kan undersökas med hjälp av observationer samt intervjuer med pedagogerna och barnen.

8 Referenslista

Arnér, E., & Tellgren, B. (2006). *Barns syn på vuxna: att komma nära barns perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.

Bruner, J-S. (1972). *Nature and uses of immaturity*, 27(8), 687-708. <http://search.proquest.com.ezproxy.ub.gu.se/docview/614260537/fulltextPDF/12B846C940D84D29PQ/1?accountid=11162#>

Bråten, S. (1989). G.H. Meads filosofi som grundlag for dialogisk forståelse. I Thuen, H., & Vaage, S. (red.), *Oppdragelse til det moderne: Emile Durkheim, George Herbert Mead, John Dewey, Pierre Bourdieu*. (s. 95-118). Oslo: Universitetsforlaget.

Börjesson, M., & Rehn, A. (2009). *Makt*. Malmö: Liber.

Doverborg, E., & Pramling Samuelsson, I. (2012). *Att förstå barns tankar: kommunikationens betydelse*. (4. Uppl.). Stockholm: Liber.

Eriksson Barajas, K., Forsberg, C., & Wengström, Y. (2013). *Systematiska litteraturstudier i utbildningsvetenskap. Vägledning vid examensarbeten och vetenskapliga artiklar*. Stockholm: Natur & Kultur.

Gärdenfors, P. (2009). Lek ur ett evolutionärt och kognitivt perspektiv. I Jensen, M., & Harvard, Å. (Red.), *Leka för att lära. Utveckling, kognition och kultur*. (s. 43-54). Lund: Studentlitteratur.

Hammarberg, T. (1992). Alla barns rättigheter. I Rembe, A., & Berfenstam, R. (Red.), *Barnets rättigheter - och samhällets skyldigheter: lagar och Regler*. (s. 15-31). Stockholm: Wahlström & Widstrand i samarbete med Rädda barnen.

Johansson, E. (2011). *Möten för lärande. Pedagogisk verksamhet för de yngsta barnen i förskolan*. 2:a reviderade uppl. Stockholm: Fritzes.

Johansson, E. (2003). Att närma sig barns perspektiv: Forskares och pedagogers möten med barns perspektiv. *Pedagogisk forskning i Sverige*, 8(2), 42-57. Tillgänglig: http://www.ped.gu.se/pedfo/pdf-filer/johansson_e.pdf

Jorup, B. (1979). *Lekens pedagogiska möjligheter: en analys av barns lek på daghem utifrån Jean Piagets teori*. Stockholm: Pedagogiska inst., Stockholms univ.

Karlsson, R. (2009). *Demokratiska värden i förskolebarns vardag* (Doctoral thesis, Göteborg studies in educational sciences, 279). Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis. Tillgänglig: <http://hdl.handle.net/2077/20057>

Klemetz, E. (2015, april och maj). Släpp ungarna loss, det är vår!. *Filter*, Vol. 43, 96-106.

Knutsdotter Olofsson, B. (1987). *Lek för livet: en litteraturgenomgång av forskning om förskolebarns lek*. Stockholm: HLS.

Knutsdotter Olofsson, B. (1991). *Varför Leker inte barnen? En rapport från ett daghem*. Stockholm: HLS.

Knutsdotter Olofsson, B. (1996). *De små mästarna. Om den fria lekens pedagogik*. Stockholm: HLS.

Knutsdotter Olofsson, B. (2009). Vad lär barn när de leker?. I Jensen, M., & Harvard, Å. (Red.), *Leka för att lära. Utveckling, kognition och kultur*. (s. 75-92). Lund: Studentlitteratur.

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun* (2. uppl.). Lund: Studentlitteratur.

Lillemyr, O-F. (2002). *Lek- upplevelse- lärande i förskola och skola*. Stockholm: Liber.

Lillemyr, O-F. (2013). *Lek på allvar – En spännande utmaning*. Stockholm: Liber.

Lukes, S. (2008). *Maktens ansikten*. Göteborg: Daidalos.

Näsman, E. (1995). Vuxnas intresse av att se med barns ögon. I Dahlgren, L., & Hultqvist, K. (red.), *Seendet och seendets villkor: en bok om barns och ungas välfärd*. (s. 279-304). Stockholm: HLS.

Petersson, O. (1987). Introduktion. I Petersson, O. (Red.), *Maktbegreppet*. (s. 7-26). Stockholm: Carlsson Bokförlag.

Pramling Samuelsson, I. (2011). På spaning efter barnperspektiv och barns perspektiv i förskolepedagogiken. I Sommer, D., Pramling Samuelsson, I., & Hundeide, K. (red.), *Barnperspektiv och barnens perspektiv i teori och praktik*. (s. 170- 173). Stockholm: Liber.

Pramling Samuelsson, I., & Asplund Carlsson, M. (2003). *Det lekande lärande barnet: i en utvecklingspedagogisk teori*. Stockholm: Liber.

Pramling Samuelsson, I., & Sheridan, S. (2006). *Lärandets grogrund*. 2 uppl. Lund: Studentlitteratur.

Pramling Samuelsson, I., & Sommer, D. (2011). Barnperspektiv och barns perspektiv i teori och praktik: Sammanfattning, diskussion och slutsats. I Sommer, D., Pramling Samuelsson, I., & Hundeide, K. (Red.), *Barnperspektiv och barnens perspektiv i teori och praktik*. (s. 233-238). Stockholm: Liber.

Rubin, K-H. (1980). Fantasy Play: Its Role in the Development of Social Skills and Social Cognition. *New Directions for Child and Adolescent Development*, 1980 (9), 69-84. DOI: 10.1002/cd.23219800907.

Skard, Å. (1972). Om Leik. I SOU 1972:26. *Förskolan: betänkande*. (s. 232-255). Stockholm: Liberförlag/Allmänna förlaget.

Skolverket. (2010). *Läroplan för förskolan. Lpfö 98. Reviderad 2010*. Stockholm: Fritzes.

Svenning, B. (2011). *Vad berättas om mig? Barns rättigheter och möjligheter till inflytande i förskolans dokumentation*. Lund: Studentlitteratur.

Sommer, D., & Pramling Samuelsson, I. (2011). Introduktion: Barnperspektiv och barns perspektiv-den skandinaviska kontexten. I Sommer, D., Pramling Samuelsson, I., & Hundeide, K. (red.), *Barnperspektiv och barnens perspektiv i teori och praktik*. (s. 17-43). Stockholm: Liber.

Stukát, S. (2011). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Sutton-Smith, B. (1994). Paradigms of Intervention. I Hellendoorn, J., van der Kooij, R., & Sutton-Smith, B. (red.), *Play and Intervention*. (s. 3-21). Albany: State University of New York Press.

Tamburrini, J. (1982). Play and the role of the teacher. *Early Child Development and Care*, 8(3), 210-217. <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/0300443820080302>

Vetenskapsrådet. (2011). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådets rapportserie 1:2011. http://www.cm.se/webbshop_vr/pdf/2011_01.pdf

Welén, T. (2009). Historiska perspektiv på lek. I Jensen, M., & Harvard, Å. (red.), *Leka för att lära. Utveckling, kognition och kultur*. (s. 29-42). Lund: Studentlitteratur.

Winnicott, D-W. (1981). *Lek och verklighet*. Stockholm: Natur och kultur.

9 Bilagor

9.1 Bilaga 1. Brevet till pedagogerna och föräldrarna

Hej!

Vi heter Lisa och Rukiye och vi är två studenter som går på förskolläraryrket på Göteborgs Universitet. Vi har börjat skriva vår Examensarbete (C uppsats). Vår uppsats handlar om "Barns fria lek i förskolan" och vårt syfte med arbetet är att undersöka hur barn upplever när de blir hindrade av pedagoger i sina lekar och vad pedagogerna anser att de har för roll i den fria leken.

Vi skulle vilja göra intervjuer med barn som är mellan 5-6 år och tre pedagoger i en avdelning i er förskola. Intervjuerna kommer att ske separat mellan barn och pedagoger. Intervjutiden kan variera beroende på hur mycket tid ni kan ge oss, men vi räknar med 45-60 minuter. Ni kommer vara anonyma i vår studie. Inga (riktiga) namn kommer att förekomma i studien. Vi skulle vara tacksamma om vi fick komma till er och intervjua. Er tankar och svar är viktiga för vårt arbete.

Rukiye Kucukköse

Lisa Chan

Göteborgs universitet
Institution för pedagogik, kommunikation och lärande

Den 20 april 2015

9.2 Bilaga 4. Bildstöd för barnen

